

RIS

Skrivnostna mačka v naših gozdovih

V naših gozdovih živi največja evropska mačka: evrazijski ris. Prepoznamo ga po značilnih čopkih na ušesih.

Rise uvrščamo v red zveri in družino mačk. Vrsta, ki živi v Sloveniji, je evrazijski ris. To je največja vrsta risa, ki tehta od 16 do 35 kg. Velik je torej približno toliko kot pes srednje velikosti. Je plenilec, ki igra zelo pomembno vlogo v gozdnem ekosistemu. Lovi predvsem parkljarje (srna,

jelen, gams), pa tudi polhe in druge živali. Ker lovi sam, se pri lovu osredotoča na šibkejše živali. S tem pa skrbi, da so vrste, ki jih pleni, bolj zdrave in da jih v našem okolju ni preveč. S svojim plenom je tudi zelo varčen – ko ulovi večjo žival, se z njo prehranjuje več dni!

Samotarsko življenje

Ris je samotar. To pomeni, da na določenem območju oziroma teritoriju živi le en ris. To območje je veliko okoli 200 do 300 km², ponekod tudi mnogo več. Svoj teritorij brani pred risi istega spola. Samci torej branijo svoj teritorij pred drugimi samci, samice pa pred samicami. Teritorij označujejo predvsem z vonjem, do stika med risi pa pride zelo redko. Samci in samice se srečajo le v obdobju parjenja. Izjema so samice z mladički, ki svoje prve mesece življenja živijo skupaj.

Ris človeku ni nevaren. Če nas zasliši, se umakne. Zato ga v gozdu tudi zelo težko srečamo.

Ogrožena vrsta

Evrazijski ris v Evropi živi predvsem v listnatih, iglastih in mešanih gozdovih. Tam namreč najde veliko plena, obenem pa mu gozd omogoča dobro zavetje pred ljudmi. Vendar ljudje vse bolj posegamo v naravo. Gradimo naselja, ceste, ograje, ki potekajo skozi risovo življenjsko okolje, in mu s tem otežujejo iskanje hrane in partnerjev. Zato je mladičev manj, mlade živali pa zaradi pomanjkanja hrane težje preživijo.

Ris je na območju Slovenije živel že v 17. stoletju, verjetno pa že mnogo prej. Zaradi pretiranega lova na divje živali (tako rise kot njegov plen) se je število risov najprej zelo zmanjšalo, v začetku 20. stoletja pa so v Sloveniji povsem izumrli. Pred slabimi 50 leti smo te čudovite velike mačke spet naselili pri nas.

Ker ris potrebuje velik življenjski prostor, ki ga ne deli z drugimi risi, jih v Sloveniji ni veliko. Vrsta počasi izumira.

Žal je ris še vedno v nevarnosti. Poleg gradnje naselij in cest ga ogroža tudi vse manj divjih parkljarjev, ki so njegov glavni plen. Če hrane v naravi ni dovolj, živali težje preživijo. Še vedno prihaja tudi do nezakonitega lova na risa, kar ga še dodatno ogroža.

Divje živali ne poznajo državnih meja. Za njihovo preživetje je zelo pomembno, da države sodelujejo pri njihovem ohranjanju in varovanju.

Risi v sorodu

Ko so rise spet naselili na območju Slovenije, so to storili tako, da so s Slovaške pripeljali 3 samce in 3 samice in jih izpustili v naših gozdovih. Ponovna naselitev je bila zelo uspešna in število risov na tem območju je začelo naraščati. Vendar so danes risi, ki živijo tu, zaradi tega v sorodu. Parjenje v sorodstvu pa slabo vpliva na preživetje vrste, zato se strokovnjaki trudijo k nam naseliti nove rise od drugod in tako povečati možnosti za ohranitev vrste.

Vloga ljudi

Iz zgodbe risov v Sloveniji se lahko veliko naučimo. Ljudje smo bili krivi za njihovo izumrtje. Zaradi krčenja njihovega življenjskega prostora, zmanjšanja števila njihovega plena in samega lova na risa so te čudovite mačke povsem izginile iz naših gozdov. Danes se bolje zavedamo vloge, ki jo divje živali igrajo v naravi, in se trudimo popraviti napake naših prednikov.

O risu in drugih velikih zvereh še vedno kroži veliko mitov, zaradi katerih se jih ljudje bojijo. Ne smemo pozabiti, da ni razloga za strah – velike zveri se nas bojijo bolj, kot se mi njih. Verjetnost, da jih srečamo v gozdu, je kljub njihovem številu zelo majhna. Ko zaznajo prisotnost človeka, se umaknejo. Ljudem ne želijo škodovati.